

PANDÍON

1998:1 Årg. 14

tidskrift för fågelintresserade

Pandion utges av Frövi fågelklubb. Utkommer 3 ggr. årligen (april, augusti och december). Verksamhetsområde är Lindesbergs kommun.

Medlemsblad för Frövi fågelklubb

Ordf. Tomas Haraldsson, Rabostan,
718 92 FRÖVI
Tel. 0581-72016

Vice ordf. Tommy Oscarsson, Odonvägen 4, 711 33 LINDESBERG
Tel. 0581-12348

Sekr. Ulla Wallin,
Skolgatan 20, 718 31 FRÖVI
Tel. 0581-33179

Kassör. Bo Dahlström, Karlslund,
Ullersäter, 718 92 FRÖVI
Tel. 0581-32213

Övriga: Sven-Olof Eriksson, Mattias Rudenvall, Andreas Sandberg, Martin Stervander och Mona Wallin.

Försäljningsansvarig:
Mattias Rudenvall, Vilan Sällinge
718 91 FRÖVI 0581-70317

Medlemsskap i FFK erhålls genom att betala 75:- på pg. 484 16 67-1. Ungdomar 4-16 år 25:-. Familjemedlem 10:-.

Frågor om exkursioner?

Tomas Haraldsson,
adress se ovan.

Klubblok: IOGT/NTO-lokalen i Blixterboda.

Klubbmästare: Gunnar Eriksson,
Tel. 0581-631045

Fågelrapporter skickas till:

Mats Andersson, Hagabergsliden 4,
711 31 LINDESBERG Tel. 0581-16274
och

Jan-Erik Malmstigen, Skomakargatan 6,
718 33 FRÖVI Tel. 0581-30252

Redaktion och distribution för Pandion: Sven-Olof Eriksson Spannmålgatan 24, 718 32 FRÖVI
Tel. 0581-30902

Adressändringar anmäler du till:

Sven-Olof Eriksson, e-mail:
s.o.eriksson@lindesberg.mail.telia.com
och

Bo Dahlström, adresser se ovan.

Frövi fågelklubb hemsida:
<http://home3.swipnet.se/~w-33148>

Omslagsbild:
Gråspett, Dan Zetterström.

Premiärbabbel från den lätt fjunjige ordföranden

Jaha, då var man ordförande. Hur kunde då detta gå till, att en pojkvasker som jag fick denna klubbens högsta post? Min sinnebild av en ordförande är en kraftig herre runt de 50 med mustasch och ett tomteliknande skratt, "hoo, hoo". Jag är väl i det närmaste en rak motsats. Nåväl, vår tidigare ordförande Sven-Olof Eriksson, som ju skött sin uppgift med den rätta andan, skulle lämna plats åt en ny förmåga. De flesta i styrelsen ansåg sig dock ha för mycket att göra eller var opassande för jobbet. När jag blev tillfrågad sa jag att jag kunde ta platsen om ingen annan ville. Så blev det.

Vem är nu den nye ordföranden, undrar kanske ni som inte är så insatta och aktiva. För många är jag kanske en (THN) i rapporterna eller, i fält, en yngling med kikaren oupphörligen svepande över markerna. 18 år sedan i februari och bosatt i Rabostan som ligger 4 km norr om Frövi (och inte i Irak som några har trott) på vägen mot Blixterboda. Pluggar på samhällsvetenskapliga linjen i Lindeskolan, 2:a året. Fågelintresset tog fart på våren 1989, går med i denna klubb i april samma år. Antalet fälttimmar per år har sedan dess ökat stadigt, är nu ute flera gånger i veckan under vår, sommar och höst, någon gång i veckan på vintern. Nu på påsklovet, när jag knackar ner detta, har jag varit ute varje dag flera timmar. Nästan all skådning blir förstas inom kommunens gränser, oftast till Hagaberg, Sörbysjön, Rynninge och andra närbelägna lokaler. Ibland även till Venaområdet och Kvismaren nära Örebro, har jobbat med ringmärkning under fyra tvåveckorsperioder på sommaren. Besöker även väst-

kusten och Öland ett par gånger varje år, mitt livs (hitills) skådarresa gick till Marocko vintern 1996-97. Den står att läsa om i Pandion 1997:1-2. Har suttit i klubbens styrelse i 5 år som man är väl någorlunda insatt och inte helt grön.

Cirkusen kring den rosaryggade pelikanen som dök upp på Hinsebergsbron den 15:e mars har resulterat i ett ganska stort uppmärksammande av massmedia. I några fall har detta inneburit bra PR för klubben (trots ett fullt flin från en viss ordförande). Nu verkar det dock som om "Pelle" har tröttnat på den stirrande folkmassan, sannolikt flög han sin kos den 14:e april. Hursomhelst finns det en hel del andra fåglar att beskåda i våra marker, våren har kommit en bra bit på väg trots det kalla och oftast blåsiga väder som har rått under påskhelgen. Flera hundra sädgäss finns kvar vid bl.a. Fänninge och Finnåkerssjön, bland dessa kan man hitta både bläs-, vitkindade och spetsbergsgäss. Gässen är dock klassiskt svårräknade, ett exempel är "var det verkligen samma flock vi såg både vid Vrälänge, Sörbysjön och Fänninge på en eftermiddag?!". Nåväl, det problemet får Jan-Erik ta över vid skrivandet av nästa årsrapport. Sädesärlor, stenfalkar, storspövar och stjärtänder hör till senaste nytt i markerna, läs mer om detta under "Aktuella observationer".

Slå er nu ner och läs denna fågelspäckade tidning, sedan hänger ni på er kikarna och knallar ut. Där tittar ni på sädesärlan som vippar omkring och undrar vilken rovfågel det kan vara som kretsar högt där uppe.

Väl mött på klubbens sammankomster, vi ses i fält!

Strömstaren

Mats Andersson

Strömstaren är något av en särling i fågelvärlden. Det är inte mycket av det yttre som avslöjar att den trivs bäst i vatten. Fågeln som är något mindre än en stare är ändå lätt att känna igen. Den stora vita haklappen på den för övrigt mörka fågeln ger den ett typiskt utseende. Förvånad blir i alla fall den som första gången ser fågeln plötsligt hoppa ner i ett iskallt vatten en vinterdag. Även om temperaturen sjunker ner mot -20°C eller mer finns ingen som helst tvekan hos fågeln att dyka ner i det isande forsande vattnet. När så fågeln till råga på allt sätter sig och sjunger mitt i den smällkalla vintern, känner man sig som människa ganska utanför naturen!

Det är alltså tydligt att strömstaren är anpassad till forsande, och rinnande vatten. Det verkar dessutom som ström-

starna lockats till och trivs bäst i de mest forsande bäckarna med de häftigaste fallen. Området strax nedanför fallen, på gränsen till lugnvattnen där virvlarna i vattnet driver upp allehanda godsaker, är ändå favoritplatsen.

Strömstaren är utsedd till Norges nationalfågel och där kallas den fossekall. I Sverige har den fått många dialektala namn, men trots det så saknas den i den svenska folktron. Exempel på namn är annars vattenstare, strömkarl, forskarl, strömkalle (Västmanland), ågubbe, strömjanne, strömpräst, strömsparv, forssparv, vattensvala, forsspink (Värmland), forskung (Bohuslän) och strömskate (Närke) (Tillhagen 1978).

Fjäderdräkten är extremt tät och tjock och mycket vattenavvisande, den ger även fågeln en rund och kompakt

form. Öronöppningarna lär kunna täppas till med hjälp av särskilda hudveck, liksom näsöppningarna. Ögats lins är, i likhet med en fisks, klotformig för bästa möjliga ljusbrytning i vattnet. När den dyker ner i vattnet använder den vingarna att kontrollera vattenströmmen och kan på så sätt promenera omkring på botten och söka föda. Strömstaren har också kompaktare skelettben utan luftkanaler. Den är för det mesta ute efter vatteninsekter av olika slag och favoriten är nattsländelarver s. k. husmaskar. Ofta får man se strömstare sitta på en sten eller iskant och bearbeta larvens "hus" med näbben mot det hårda underlaget.

Även boet läggs alltid i direkt anslutning till fors eller bäcken och placeras på en avsats i någon klippa, sten, under broar, i kvarnbyggnader eller på annat lämpligt ställe. Det absoluta önskeläget för strömstaren är innanför och under ett vattenfall, placerat på en bjälke eller liknande. Boet får ju på så sätt ett mycket skyddat läge för fiender. Boet är stort och runt med ingångshålet nertill.

Ungarna kan dyka och simma långt innan de kan flyga och de tigger med ett karakteristiskt läte. Deras tiggande läte är egentligen relativt svagt men som trots det hörs tydligt tvärs genom vattenbruset. Ljudet verkar befinna sig på en annan våglängd och dränks inte av det kraftiga bruset. Detsamma gäller för övrigt de vuxna fåglarnas läten liksom sången.

Flyttningen

Strömstaren finns i ett stort antal raser och av vår art finns det minst fjorton skilda raser. Kännetecknen och orsak på förekomsten av många raser hos t. ex fåglar är att dessa är stannfåglar. Blandningen av olika individer från andra geografiska områden blir därigenom liten. Strömstaren flyttar också av den

enkla orsaken att vattnen i häckningsområdena fryser igen på vintern.

De viktigaste häckningsområdena i Skandinavien är på fjällkedjans slutningar. Den finns emellertid häckande i hela Sverige (förutom på Öland) men är sparsam till sällsynt i de södra delarna. I södra Sverige häckar den dessutom i mycket varierande antal mellan olika år. Man beräknar att det finns ca 20-30 tusen par i Sverige.

Eftersom det under vinterhalvåret ses en hel del strömstare i södra Sveriges vattendrag har man funderat över varifrån dessa fåglar kommer. Genom flitig ringmärkning, både i vinterkvarteren och i häckningsområdena, har man fått många intressanta återfynd som skingrat en hel del av frågetecknen kring flyttningen. Det är nu klarlagt att strömstare från norra Sverige i stor utsträckning flyttar till Finland (en del övervintrar i norra Sverige). De strömstare som övervintrar i södra och mellersta Sverige härstammar till stor del från Norge. En mindre del flyttar över Östersjön till Baltikum och angränsande områden. Övervintringslokaler ligger alltså till stor del sydost-söder om häckningsplatserna (Andersson & Wester 1976). Nu kan man ju fråga sig vilka fåglar som stannar kvar i norr och vilka som flyttar åt sydost. Likaså kan man undra om våra häckande strömstare här i Lindesbergs kommun flyttar eller håller sig kvar året om på samma plats, alternativt längre ner i vattensystemen.

Vissa fåglar kan flytta mer än 70 mil och de anländer som regel i oktober till vinterlokalerna och lämnar dessa i mars. Strömstaren är den enda nordiska kortflyttande fågeln som sträcker åt sydost. Varför den inte flyttar åt andra hållet, till Storbritannien med sina milda vintrar, beror troligen på att där redan

finns gott om inhemska strömstarar som är stannfåglar. Strömstaren hävdar ju sina revir mycket starkt, vilket för övrigt även gäller under vintern (Alerstam 1982).

Det finns även tecken som tyder på att en del strömstarar efter en tidig häckning i södra Sverige flyttar upp i fjälltrakterna och där genomför en andra häckning samma år.

Strömstaren i Lindesbergs kommun

Strömstaren är troligen förbisedd som häckfågel i kommunen, eftersom den är relativt svårfunnen på häckningslokalerna. Säkerställda häckningar är därför ganska få. Från Hammarbacken är den dock rapporterad som häckfågel redan på 1960-talet. Därefter har den häckat här under flera år och från senare år kan nämnas att ett par sågs med två ungar 1986. Därefter häckade den sannolikt med ett par mellan åren 1991 till och med 1996. Under 1997 häckade den sannolikt i närbelägna Gränshytteån. Häckande par har även funnits vid Storå kvarn i Storån och i Flögfors lite längre norrut i samma vattendrag. År 1995 ringmärktes en kull med sex ungar i Uskenån mellan Usken och Fåsjön. Efter

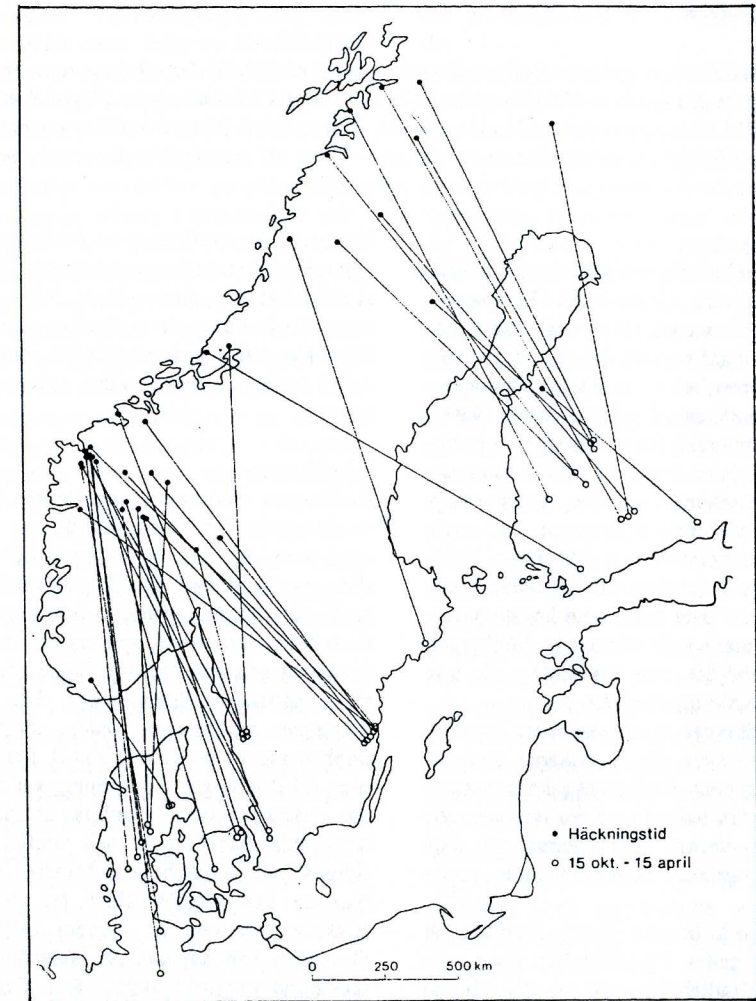
Sverkestaån finns flera häckningar. I Rockhammar, vid Lustholmen, har den häckat åtminstone 1992-1994 och troligen vid Rockhammars bruk 1996. Vid Sundbobruk intill Grönbo sågs en vuxen fågel mata en unge i juni 1995 och en fågel fanns längre norrut i Nyhammar i maj 1997. Dessutom sågs en ungfågel i Sandån, norr om Gammelbo i augusti 1992 och en strömstare på lämplig häckningslokal vid Korslångmedja/Kloten i slutet av juni 1988.

I januari 1982-1988 inventerade fågelklubben kommunens övervintrande strömstarar. Vi hittade då strömstarar på ett trettiotal olika platser med omkring 30 fåglar varje år. Som mest registrerades drygt 50 ex den stränga vintern 1986/1987. Den största ansamlingen är 9 ex vid Oppboga den 14.1 1987. De pålitligaste vinterlokalerna har varit Fröviforsån, Sverkestaån mellan Grönbo och Nyhammar, Arbogaån vid Ringaby och Oppboga, Dalkarlshytteån öster om Lindesberg, Vasselhyttan och Danshytteån nordväst om Guldsmedshyttan. De första strömstararna under hösten brukas ses i mitten av oktober och avflyttningen i början av april (Andersson & Malmstigen 1992).

Litteratur:

- Alerstam, T. 1982. Fågelflyttning.
Andersson, M. & Malmstigen, J-E. 1992. Fågellivet i Lindesbergs kommun.
Andersson, S. & Wester, S. 1976. Långåterfynd av nordiska strömstarar *Cinclus c. cinclus*. Vår Fågelvärld 35: 279-286.
Tillhagen, C-H. 1978. Fåglarna i folktron.

Häcknings- och övervintringsplatser för strömstarar ringmärkta i Skandinavien

Figur 1. Häcknings- och övervintringsplatser för strömstarar ringmärkta i Skandinavien. Enligt kartan flyttar strömstarar som häckar i svenska och norska fjällen åt sydost, till Danmark, södra Sverige och Finland (Alerstam 1982, Andersson & Wester 1976).

Kindla, ett Natura 2000 - område

Mats Andersson

Kindlaområdet har kommit med på den lista över värdefulla barrskogar som Naturvårdsverket vill skydda med bidrag från EU:s miljöfond. Området ingår alltså i Sveriges förslag till EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. Natura 2000 är ett nätverk av sammanhängande europeiska reservat som syftar till att skydda de arter som är upptagna i EU's direktiv för skydd av arter och naturtyper.

Inledning

Kindlaområdet finns i gränslandet mellan Hällefors och Lindesbergs kommuner. Med Kindla menas ett område där Kindlahöjden ingår som en del och därav namnet. Naturen består av olika barrskogstyper, myrmarker och några tjärnar. Naturvårderna är unika för Örebro län och ingestans i länet finns ett större sammanhängande vildmarksområde. Terrängen är varierad och mycket kuperad med sluttningar, höjdplatåer och dalsänkor. Kindlaområdet är höglänt med Kindlahöjdens 424,8 meter över havet som högsta punkt. De tre markerade topparna Rödborget, Bärbackshöjden och Kalklinten når upp till nära 400-meters nivå.

Rödborget är kanske mest imponerande och äger alla egenskaper som utmärker ett berg. Rödborget saknar motsvarighet i våra trakter med sin imponerande brant, de vackra hållmarkerna och sina trolska sluttningar med spännande vegetation.

Höjdskillnaden inom området är över 200 meter. Ett utsiktstorn finns uppfört på Kindlahöjden dit en stig går via Bergslagsleden. Kindlaområdet har ett fuktigt fastlandsklimat, vilket beror på den stora höjdskillnaden jämfört med omkringliggande landskap. Detta har påverkat vegetationen och florans utseende.

Exempel på västliga och fuktkrävande växtarter är kambräken och hönsbär. Torta (*Lactura alpina*) finns på en lokal som sannolikt är en av de sydligaste i landet. Närheten till norrlandsgränsen innebär också inslag av flera sydliga och östliga arter.

Fågelfaunan

Rödborgets östsluttning och sluttningarna av Kindlahöjden samt Kalklinten med omgivning är intressanta fågelmiljöer. I den gamla fuktiga granskogen med insprängda lövträd, stående och liggande döda träd, finns järpe, sparvuggla, tretåig hackspett och grönsångare. Upp på plattan, i hållmarkstallskogen och dess omgivning, tillkommer tjäder, rödstjärt, dubbeltrast, större korsnäbb m fl. I anslutning till Rödborgets östsluttning har den i våa takter mycket ovanliga gråspetten setts under häckningstid och stenfalk har tidigare häckat på berget. Mindre flugsnappare har uppträtt flera år. Berguv häckade förr och är numera tillfällig. Dessutom kan nämnas att kungsörn ses regelbundet under vinterhalvåret. Enstaka observationer finns av pilgrimsfalk, vitryggig hackspett och lavskrika. Hökuggla, jorduggla, bergfink och gräsiska häckar vissa år.

Fågelfaunan inventerades förhållandevis grundligt i samband med Kindlagruppens totala inventering av hela området (se nedan). På Rödborget och Bärbackshöjden samt delar av Kindlahöjden utfördes revirkartering och enklare häckfågeltaxering. Knappt hundra fågelarter har observerats varav ca 50 häckar regelbundet. Som tidigare nämnts är artrikedomen störst i de fuktiga grandominerade sluttningarna, liksom i bäckraviner och i kantzonen till sjöarna och myrarna. Kindlamossen är individ- och artfattig och begränsar sig till grönbena, enkelbeckasin samt ängspiplärkor. I själva kärnområdet dominerar fågellivet av barrskogsarter och i utkanterna tillkommer arter som är knutna till yngre skogsmiljöer t ex göktyta, björktrast, rödvingetrast, järnsparv, buskskvätta, ärtsångare, trädgårdssångare, törnskata och gulsparr.

En fullständig förteckning över häckfågelfaunan och tillfälliga observationer finns publicerad av Kindlagruppen (1991), här kommenteras endast vissa arter.

Tjädern har en av Örebro läns större stammar i området. Flera lekar med 5-15 tuppar finns och det häckande beståndet uppskattas till 20-30 par. Eftersom tjädern är stannfågel är den känslig för biotopförändringar. Flera studier har visat att en lokal stam av tjädertuppar - en tjäderlek - behöver en yta om 200-300 ha för att höst-vinter-vårrevir ska kunna upprätthållas (Angelstam m fl 1990). I Kindlaområdet uppfylls kraven, dels på storlek och dels funktionen med omväxlande myrar, hållmarker, sumpskog och blåbärsgranskog. Dessutom är det mycket som talar för att predationstrycket minskar i större sammanhängande äldreskogar.

Slaguggla. Ett revir i anslutning till Kindlamossen har konstaterats från och till sedan 1980-talet. Arten befinner sig här på sydgränsen till utbredningsområdet.

Gråspett. Revirhållande fågel har noterats i anslutning till östra delen av området. Tänkbar häcklokal är östra branten av Rödborget där en mängd lämpliga boträd finns.

Spillkråka. Flera par häckar inom området. Under inventeringen uppskattades 6-8 revir (ca 0,50 par/km²). I takt med att skogens medelålder sänks får spillkråkan allt svårare att hitta träd med tillräcklig diameter. Studier i Västmanland, över diameter i brösthöjd hos tallar med spillkråkebon, visade att majoriteten låg över 45 cm. Samtidigt som normal avverkningens diameter är 40-45 cm inser man spillkråkans dilemma, när dessa träd är borta kommer inga nya (Angelstam m fl 1990). Troligen hyser Kindlaområdet en stor del av spillkråkebeståndet som nyttjar omkringliggande landskap.

Tretåig hackspett. Tretåiga hackspetten har en stabil stam i Kindlaområdet. Inventeringen resulterade i en bedömning av 3-4 par. Ett bo med ungar hittades i samband med inventeringen och därefter har nyss flygga ungar setts mer eller mindre regelbundet årligen. Tätheten för Kindlaområdets totala areal (ca 14 km²) kan då uppskattas till ett par på 4 km² (=0,25 par/km²). I ett angränsande område till Kindlaområdet (ca 75 km²), där modernt skogsbruk bedrivs med normal hänsyn och där naturavsnitt till förmån för tretåig hackspett finns, har antalet bedömts vara nära 4 par. I det området är tätheten i så fall 1 par på 19 km² (= 0,05 par/km²) (Andersson 1992).

Mindre flugsnappare. I samband med inventeringen (1985) hördes en eventuellt två hanar på Kindlahöjdens östsluttning. Häckning konstaterades 1994. Biotopen är lämplig med gammal fuktig granskog med inslag av lövträd. Strax utanför området har häckning konstaterats i liknande biotop. Mindre flugsnapparen kan numera påträffas i bergslagsskogarna och inte sällan i grandominerad barrskog och ofta sida vid sida med tretåig hackspett och duvhök.

Talltita, tofsmes, svartmes har säkra förekomster i Kindlaområdet. Blåmes är sällsynt och entita saknas i princip. Barrskogsmesarna är beroende av äldre skogsområden med en struktur liknande den i Kindlaområdet för sin överlevnad, främst vintertid. Beräkningar har visat att om ett helt meståg ska kunna existera i samma bestånd gammelskog måste det vara 50 ha i mellersta och 200 ha i norra Sverige. Förutsatt då att strukturen är fungerande med välutvecklat buskskikt, en blandning av gran och tall, att hålträd, lövträd och döda träd finns (Angelstam m fl 1990).

På vilket sätt är Kindla värdefullt?

Liksom övriga delar av Bergslagen har Kindlaområdet avverkats under tidigare århundraden. Det är skogligt sett alltså ingen urskog. En stor del av det 700 hektar stora kärnområdet är dock sedan drygt ett hundra år så gott som orört av skogsbruket. Inom området saknas vägar. I Kindla är det de enskilda miljöerna eller biotoperna som tillsammans bildar ett stycke fungerande barrskogslandskap. Området äger alltså egenskaper i tillräcklig mängd för den biologiska mångfaldens säkerställande. Man kan dessutom mycket väl använda sig av fågelarters förekomst

som värdemätare, lika väl som lavars och mossors.

Inom området finns exempel på både s. k. nyckelarter och indikatorarter bland fåglarna. Spillkråkan är exempel på en välbekant nyckelart, som påverkar och dominerar många övriga arters förutsättningar och utbredning. Spillkråkan kan sägas ha större ekologisk betydelse än flertalet andra fågelarter. Bra exempel på indikatorarter finns också, vilka pekar på områdets höga naturvärden med en fullständig artuppsättning. Tretåiga hackspettens förekomst visar t. ex på ett stort inslag av död ved och tillräcklig areal orörd barrsumpskog och därmed en mängd andra skyddsvärda arter. På samma sätt ger den stora stammen av tjäder signaler om att Kindlaområdet äger högre kvalitet jämfört med skogen runt omkring.

För att uppnå målet med bevarad biologisk mångfald i skogen behöver vi bl a dels traditionella reservat, nya typer av reservat samt effektivt hänsynstagande i skogsbruket. Reservaten kan ändå mest fungera som kärnområden i ett landskap som i sin helhet måste äga tillräckliga kvalitéer för arternas överlevnad. Ett område som kan vara naturligt i ett sådant tänkande är Kindlaområdet.

Något om arbetet med skyddet av Kindlaområdet

Medlemmar ur natur- och fågelföreningarna i Hällefors, Lindesberg och Nora träffades 1984 och bildade en arbetsgrupp, med målsättningen att skydda Kindlaområdet. Namnet blev Kindlagruppen och man startade med att inventera och fotodokumentera området. Resultatet blev en utställning och bok som utkommit med en andra reviderad upplaga "Kindla -

Bergslagens nationalpark?" (Kindlagruppen 1991). Därefter har mängder av människor guidats i området. Spaltmetrar har skrivits i dagspress och motioner varit uppe i riksdagen.

Överallt har området och tankegångarna om ett skydd bemötts positivt. Våren 1989 bildades Kindlastiftelsen med uppgift att samla in pengar för inlösen av Kindlaområdet mm. I stiftelsen ingår Sveriges Ornitologiska Förening, Naturskyddsföreningen med lokala kretsar, Örebro läns landsting, de fyra bergslags-

kommunerna Hällefors, Ljusnarsberg, Lindesberg och Nora. Dessutom fanns under en tid stödföreningen "Kindlas vänner". Den gruppen byggde bl. a. utsiktstornet på Kindlahöjden. Nu ser det alltså ut som om arbetet med att bevara Kindla äntligen ska få ett lyckligt slut.

I och med att området finns med i Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens urval av nya områden till EU:s nätverk Natura 2000 närmar sig målet att få Kindlaområdet skyddat.

Litteratur:

- Andersson, M. 1992. Tretåiga hackspetten *Picoides tridactylus* i Västmanland. Fåglar i Västmanland 23 (1992:2).
- Angelstam, P., Welander, J., André, H., Rosenberg, P. 1990. Ekologisk planering av skogsbruk. Miljöprojekt Sundsvall-Timrå, delrapport 8.
- Kindlagruppen, 1991. Kindla - Bergslagens nationalpark? 2. Reviderade upplagan. En rapport från Kindlagruppen. Örebro 1991.

Nytt vykort!

Finns att köpa för 5:-/st.

Vi har tagit fram ett nytt vykort av en tavla som är gjord av Eero Riuttala. Eero har även gjort vårt fina klubbmärke.

